

Bild: NonStop Entertainment

Mästerskapet

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet

Rek för åk 6 – gymnasiet

Nathan har alltid känt sig annorlunda. Han har svårt att lära känna andra människor och förstå sin omgivning. Då är det betydligt lättare med siffror. När Nathan får en plats i den brittiska truppen i den internationella matematikolympiaden upptäcker han att det finns en plats för honom också. **Mästerskapet** är en berörande skildring av uppväxt, saknad och kärlek med ett starkt budskap om att det är okej att inte vara precis som alla andra.

Handling

En ensam pojke i tonåren går omkring med ett paraply i handen på gatorna i ett regnigt Taipei. Det är Nathan. Via en voice-over förklaras att han betraktar världen på ett annorlunda sätt och att all kommunikation som inte är matematik är komplicerad. Han är tystlåten, men det betyder inte att han inte har något att säga - bara att han har svårt att säga det.

Via en flashback får vi möta Nathan som barn. En läkare konstaterar att Nathan har autistiska drag och att det kommer att följa honom hela livet. Läkaren säger att Nathan är en unik ung man. I nästa scen lämnar Nathan hemmet i bil tillsammans med sin pappa. Hans pappa säger att det ibland är svårt att förstå Nathan, att han har speciella förmågor och att de aldrig kommer att sluta älska varandra. Strax därefter kommer en bil i hög hastighet och kör in i dem med en kraftig smäll. Blod rinner från fönsterrutan och pappan är livlös. Nathan ser chockad ut.

På begravningen vill Nathan inte hålla sin mamma, Julie, i handen. Han springer iväg när hon försöker hålla fast honom. Hemma på rummet gör han avancerade uträkningar. När Julie undrar om Nathan behöver hjälp svarar han att hon inte är smart nog.

Nathan och Julie besöker en skola. De träffar Martin Humphreys, en haltande man som en gång i tiden har tävlat i matematikolympiaden. Han konstaterar att Nathans matematikkunskaper är långt över genomsnittet för hans ålder. När Nathan lämnas ensam med Martin (Mr Humphreys) frågar han honom varför han inte kan gå ordentlig. Martin berättar att han har multipel skleros och frågar Nathan: "Och du? Varför är du konstig?" Nathan svarar att han har särskilda förmågor. Mr Humphreys börjar undervisa Nathan, som drömmer om att en dag själv få vara med i matematikolympiaden.

Rutiner och mönster är viktigt för Nathan och varje morgon skär hans mamma upp hans frukostsmörgås i exakta bitar. Matematiken tar upp mycket av Nathans tid. Han växer upp och blir tonåring. Nu väntar det viktiga matematikprovet. Martin säger till Nathan att han bara ska göra sitt bästa och inte känna någon press. När Martin ger ifrån sig olika ljud blir Nathan tydligt störd och får problem med att koncentrera sig.

Martin kommer hem till Nathan med ett positivt besked. Nathan har blivit uttagen till matematiklaget och ska åka på träningsläger i Taiwan. Martin stannar kvar och pratar med Julie. Nathan spionerar på dem från sitt rum en trappa upp, men råkar tappa kikaren så att den krossar glaset till det uterum de sitter i. Julie förklarar för Nathan att det var trevligt att prata med Martin och att hon ibland känner sig ensam. I ytterligare en flashback får vi se hur hon tänker tillbaka på när pappan levde. Hon minns när Nathan skulle hjälpa till att byta vatten i akvariet, men lyckades lämna kranen på och köket blev översvämmat. Hon torkar en tår från sin kind.

När de ska till flygplatsen vill Nathan att Martin ska sitta i baksä-

tet tillsammans med honom. Utanför flygplatsbyggnaden möter de Richard, tränare för matematiklaget och en gammal bekant till Martin. Den första av sina lagkamrater Nathan träffar är Isaac, som hälsar honom välkommen. En annan kille, Luke, är upptagen av en diskussion och befinner sig mitt i en lång utläggning. "Han är alltid så", säger Isaac.

Richard förklarar att mattelaget består av de smartaste 16-åringarna i landet. Även om de kallas för tontar i vanliga fall så är de nu bland likasinnade. Richard säger att de ska vara trevliga mot sina motståndare och att kineserna kommer att vara deras största utmanare. På flyget sitter Nathan och räknar för sig själv. Tjejen som sitter bakom honom, Rebecca, börjar också räkna och säger till honom: "Här är du varken konstig eller bäst på matematik".

Det regnar när de anländer till matematiklägret i Taipei, där de ska tillbringa två veckor. De passerar klassrummen där andra lag tränar matematik. De hälsar på det kinesiska laget och eleverna paras ihop för att lära känna varandra bättre. Nathan får bilda par med Zhang Mei. Hon sträcker fram handen för att hälsa men Nathan ser bara väldigt stressad ut. Senare visar det sig att Zhang Mei är brorsdotter till tränaren för det kinesiska laget.

Nathan får dela rum med Luke. När Nathans mamma ringer väljer Nathan att inte svara. Istället ringer han Martin och berättar att allt är annorlunda och att alla är smartare än honom. Martin försöker peppa Nathan att tänka positivt, tänka på matematik. Innan Nathan somnar tänker han på sin pappa.

Nästa dag diskuterar några av ungdomarna matteproblem. Luke är påfrestande och kräver en åsikt av Nathan. I klassrummet fortsätter Luke skapa dålig stämning. Nathan sitter tyst när han får en fråga och Richard uttrycker sin besvikelse.

Hemma i England befinner sig Martin hos läkaren, och försöker få utskrivet ett recept på fler tabletter. Julie ringer honom och de träffas för att Martin ska undervisa henne i matematik. De skrattar tillsammans och verkar ha det trevligt ihop. De fortsätter träffas, dricker vin och pratar. En något pinsam situation uppstår när de kysser varandra och trillar ihop på golvet.

I Taipei pågår ett rap battle där Nathans lagkamrater försöker överträffa varandra i att använda olika matteglosor. Luke surar och tycker att de är oseriösa. Isaac säger till honom att han är fyrkantig och saknar humor. Nathan drar sig undan och hittar Rebecca som spelar piano i ett klassrum. Nathan sätter sig bredvid henne och hon förklarar att vackra toner handlar om frekvensförhållanden och att all musik egentligen är matematik. Nathan studerar hennes fingrar när hon spelar och provar sedan själv. Det låter riktigt bra och det är svårt att tro att Nathan aldrig spelat förut.

Nathan ger sig ensam ut i Taipei, går runt på gatorna och tittar på staden och allt ljus. Nästa morgon promenerar han tillsammans med Zhang Mei. De pratar om att Nathan inte gillar förändringar. Zhang Mei berättar att i Kina är matematik mycket mer än siffror, det är en konst. När de ska äta får Nathan åtta räkbollar, det vill säga inget primtal. Zhang Mei tar en räkboll och stoppar i sin mun. I klassrummet får Nathan en matematikuppgift att lösa. Han går med viss tvekan fram till tavlan. Han löser problemet och alla i klassen applåderar honom.

Samtidigt har Martin börjat i en samtalsgrupp. Han berättar att det finns en person som han gillar, men eftersom han är på väg att bli mer sjuk är det svårt att tänka sig en framtid tillsammans med någon. Det skrämmer Martin att han inom några år kanske inte kan hålla hennes hand. Övriga deltagare applåderar hans mod att dela med sig av sina känslor.

Luke och Isaac är involverade i en livlig diskussion i skolbiblioteket. Luke går upprörd därifrån och Isaac och en annan kille säger att Luke är autistisk - tvångsmässig och socialt inkompetent. Nathan går runt på Taipeis gator tillsammans med Zhang Mei. Hon säger till

Nathan att han inte ska oroa sig för tävlingen; båda kommer säkert att bli utvalda till att tävla i matematikolympiaden i Cambridge. Då ska Zhang Mei få träffa Nathans familj, eftersom hon ska bo hos honom. De tittar på sköldpaddor och Zhang Mei säger att Nathan är lite som en sköldpadda i sitt skal.

Det är dags för det avslutande provet. De sex personer som får högst poäng kommer med i laget och får representera sitt land. Nathan ser förvirrad ut och allt snurrar. Efteråt säger han till Zhang Mei att han har gjort dåligt ifrån sig. Richard presenterar resultaten och räknar upp namnen på de fem elever som är garanterade en plats i laget. Vad gäller den sista platsen har det varit jämnt mellan Nathan och Luke. Nathan hade aningen bättre resultat och kniper den sista platsen. Richard säger att Nathan måste bli bättre på att fokusera om han ska vinna medalj - och att han inte får bli distraherad av sin kinesiska gäst. Senare skär sig Luke i armarna och säger till Nathan att det är okej att vara annorlunda så länge du är begåvad; om du inte är begåvad, då är du bara konstig. Nathan svarar att Luke visst är begåvad, men Luke säger att han inte ens gillar matte. Han lägger en handduk runt sin såriga arm och går därifrån.

Nathan och Zhang Mei närmar sig Nathans hem med tåget och ser en regnbåge på himlen. Nathan ler. Nathan berättar för sin mamma att han gillar Zhang Mei. Han låter Zhang Mei sova i sin egen säng och sover själv på en madrass på golvet. Nathan berättar att hans pappa är död och Zhang Mei svarar att det måste vara jobbigt att förlora någon en älskar så mycket.

Kvällen innan den stora finalen kommer Zhang Mei in till Nathan och kryper ner i hans säng. Hon försöker pussa honom men Nathan ryggar tillbaka. De tittar på varandra och pussas igen. Båda ler. På morgonen väcks de av Zhang Meis farbror, tränaren för det kinesiska laget, som är upprörd. Han skäller på Zhang Mei och undrar om hon är där för att flirta eller tävla. Hon packar ihop sina saker för att resa hem. Nathan ber henne stanna tills tävlingen är över.

Alla deltagarna tar plats i skrivsalen. Nathan ser nervös ut och i hans huvud rör sig olika bilder från hans barndom: minnen av pappan, mamman och bilkraschen. Plötsligt reser sig Nathan upp och lämnar salen. Hans mamma Julie springer efter honom. Martin säger till henne att han kunde se i Nathans ögon att han ville gå, och att han inte ville stoppa honom. Julie och Martin kysser varandra innan Julie springer vidare och ropar på Nathan.

Julie hittar Nathan på en kinesisk restaurang och slår sig ner vid hans bord. Han berättar att Zhang Mei sagt att hon tycker om honom, men

han har svårt att tolka sina egna känslor. Julie säger att när någon älskar en, så adderas värde till en. När någon en älskar subtraheras från en känns det som att ens värde blir mindre. De börjar prata om olyckan, om pappans död. Nathan säger att hans pappa fick honom att skratta. När han berättar att hans pappa stoppade pommes frites i näsan gör Julie samma sak. Nathan börjar gråta. De kramar varandra och Julie frågar var Zhang Mei är.

Nathan och hans mamma sätter sig i bilen för att åka efter Zhang Mei. För första gången sedan bilolyckan sätter sig Nathan i framsätet. Han lägger sin hand ovanpå sin mammas hand. I filmens sista scen får vi se Zhang Mei sitta på ett tåg. När kameran förflyttar sig ser vi att Nathan sitter bredvid henne. De skrattar och verkar lyckliga.

Att bryta mot normer

Nathan har en så kallad autismspektrumstörning beror på störningar av olika hjärnfunktioner och innebär att hjärnan tar in, bearbetar och tolkar information från omvärlden på ett annorlunda sätt. Det innebär bland annat personen tänker på andra sätt än personer som inte har autism. För en person med autism kan det vara svårt att helt anpassa sig till omgivningen, utan istället krävs det att omgivningen anpassar sig. Genom kunskap kan omgivningen bli mer autismvänlig.

- Hur skulle du beskriva Nathans svårigheter? På vilket sätt är han annorlunda? Fundera över vilka svårigheter du själv har. Finns det saker hos Nathan som du kan känna igen i dig själv? Vad har du själv för erfarenhet av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar?

- Vad innebär det egentligen att vara annorlunda? Är vi inte alla annorlunda på ett eller annat sätt? Hur hade världen sett ut om alla var likadana?

Det finns olika normer i samhället som vi alla måste förhålla oss till, oavsett om vi anpassar oss till dem eller bryter mot dem. En person som har en diagnos till exempel inom autismspektrumet har inte själv valt att vara annorlunda. Samtidigt är många normer starkt kopplade till hur en ska vara för att passa in och den som bryter mot normer uppfattas som avvikande.

- Hur skulle du beskriva de normer som finns på din skola? Tycker du en måste vara på ett visst sätt för att passa in? På vilka sätt upplever du olika normer i skilda sammanhang?

- I yngre åldrar är det ofta viktigt att passa in och inte sticka ut för mycket, men i tonåren brukar det för många vara viktigt att hitta sin egen stil. Håller ni med om den beskrivningen? Är det viktigt att sticka ut? På vilket sätt? Finns det vissa ramar att förhålla sig till eller är allt tillåtet?

- Hur tror ni att det blir när en bli äldre/vuxen? Är vuxna också hetsiga efter att sticka ut eller upplever ni att vuxna kanske är hetsiga efter att passa in i de normativa mallarna? Upplever ni att vuxna är friare att vara som de vill eller har de samma/större press på sig att passa in?

Att ha en diagnos inom autismspektrumet innebär bland annat svårigheter i kommunikationen och samspelet med andra. Att hitta ett sammanhang, där det finns andra som delar ens intresse kan vara av stor betydelse.

- För Nathans del kretsar mycket av tillvaron kring matematik. Varför tror du att Nathan är så intresserad av just matematik?

- Vilka sammanhang ingår du själv i? Kanske håller du på med idrott, spelar något instrument eller har en annan fritidsaktivitet. Vilka positiva aspekter finns det av att tillhöra olika gemenskaper? Kan det finnas negativa aspekter? Fundera över hur saker som normer, grupstryck, lojalitet och respekt är kopplat till de gemenskaper du ingår i. Har du även intressen som du inte delar med någon?

Synen på kärlek

Ett viktigt tema i filmen är kärlek. Temat förenar filmens huvudkaraktärer, som alla har ett mer eller mindre komplicerat förhållande till kärlek. Fundera över på vilka sätt filmen belyser:

- Längtan efter kärlek
- Rädsla för kärlek
- Första kärleken
- Att inte förstå kärlek/starka känslor
- Kärlek till någon som inte längre lever
- Kärlek till ett starkt intresse

Vi har alla erfarenhet av att känslor ibland kan vara svåra att förstå. Nathan försöker hitta en tydlig logik och letar efter någon form av regler genom att läsa på nätet om känslornas matematik, men han förstår ändå inte.

- Har du själv varit i situationer där du haft svårt att förstå dina egna känslor? Vilken påverkan har omgivningen på hur vi får känna, och vilka känslor vi tillåts vissa öppet?
- När Zhang Meis farbror hittar henne i Nathans säng blir han väldigt upprörd. Hur ser du på hans reaktion? Nathans mamma skulle knappt reagera på samma sätt, eller? Vilka faktorer påverkar hur olika vuxna skulle reagera i en sådan situation?

Utöver Nathans svårigheter som är kopplade till hans funktionsnedsättning bär han också med sig svåra minnen från barndomen. Vi bär alla med oss mer eller mindre traumatiska upplevelser som kan vara svåra att släppa.

- I vilken utsträckning är Nathan påverkad av saknaden efter sin pappa?
- Vad är det som gör att Nathan till sist kan prata om saknaden och kärleken till sin pappa? Hur tror du han går vidare i livet?

Filmens språk och uppbyggnad

Alltid när en ser på film eller tar del av andra medier är det intressant att fråga sig vilka personer som är representerade och på vilka sätt de är porträtterade. Inom mainstreamfilmer är det en ganska ensidig bild av världen som möter oss.

- Fundera över vilka filmer du sett den senaste tiden och beskriv protagonisterna utifrån till exempel kön, klass och etnicitet. Ser du något mönster?
- Tycker du att människor med någon form av funktionsnedsättning är väl representerade på film? På vilka sätt skiljer sig Nathan från de protagonister vi vanligtvis möter?

EN FILMHANDLEDDNING UTGIVEN AV FILMINSTITUTET

En films perspektiv präglas förstås av de personer som står bakom filmen. Regissören till *Mästerskapet*, Morgan Matthews, har tidigare gjort en dokumentärfilm, *Beautiful Young Minds*, som följer unga talangfulla matematiker som har en begåvning utöver det vanliga, men som samtidigt ofta har problem med att vara ensamma eller mobbade.

- Vilken betydelse tror du det har haft att regissören tidigare gjort en dokumentärfilm på liknande tema?
- Morgan Matthews har även gjort många andra dokumentärfilmer. *Mästerskapet* är hans första spelfilm. Kan man se spår av dokumentärfilm i *Mästerskapet*?
- Rollen som Nathan spelas av Asa Butterfield, som bland annat även medverkat i filmer som *Hugo Cabret*, *Ender's Game* och *Nanny McPhee* och den magiska skrällen. Tycker du porträttet av Nathan är iscensatt med respekt och trovärdighet? Varför/varför inte?
- Det finns flera exempel på hur skådespelare som gestaltar personer med neuropsykiatriska eller andra funktionsnedsättningar hyllas och prisbelönas för sina rolltolkningar, till exempel Dustin Hoffman i *Rain Man* och Russel Crowe i *A Beautiful Mind*. Diskutera varför ni tror att det är så. Är det för att vi tänker att det krävs ”extra mycket” av en skådespelare för att gå in i den typ av roll? Att vi lättare imponeras av en skådespelares förvandling? Eller är det för att blir extra gripna av dessa karaktärer för att de talar till oss på ett djupare plan? att det finns en slags längtan efter större frihet, och att det är befriande att se personer på film som bryter mot normer på olika sätt?
- En films inledning, anslaget, är viktig för att etablera en viss stämning och filmens centrala karaktärer. Kommer du ihåg anslaget i *Mästerskapet*? Varför tror du filmen börjar med bilderna av Nathan i ett regnigt Taipei? Vilken känsla fick du av filmens första minuter?
- Filmen gör sedan ett hopp tillbaka i tiden och vi får möta Nathan som barn. Att göra hopp i tiden, så kallade flashbacks, är vanligt i film. Varför är det så vanligt tror du? Vilken betydelse har tillbakablickarna i *Mästerskapet*? Hur hade filmen blivit utan flashbacks?

• Grundhistorien i *Mästerskapet* kretsar kring Nathan, men vi får även lära känna några andra personer. Vilka karaktärer är de mest centrala för berättelsen? Beskriv vilka de är och förklara deras respektive funktioner i berättelsen.

• Vad tycker du om sidohistorien om Nathans mamma Julie och hennes relation med Martin Humphreys. Är den viktig för filmen?

Filmens genre skulle kunna beskrivas som *coming-of-age-drama*. Den engelska termen *coming-of-age* kan på svenska översättas ungefär med uppväxtskildring, och är en väldigt typiskt genre för ungdomsfilm.

- Flera saker i filmen påverkar Nathan. Vilka händelser skulle du säga är milstolparna i hans utveckling från det att han träffar Martin Humphreys? På vilket sätt skulle du säga att Nathan växer upp i filmen?
- Hur hänger Nathans personliga utveckling ihop med filmens dramaturgiska kurva?
- Vad tycker du om filmens slut? Hur tolkar ni det? Lyckas filmen knyta ihop säcken på ett bra sätt eller finns det saker som lämnas ouppklara? Vilket är filmens budskap? Diskutera om ni har olika tolkningar eller upplever filmens budskap på samma sätt.

En film består av flera olika delar som alla bidrar till helheten. Det handlar om saker som scenografi, ljussättning, klippning, ljud, musik, kostym, mask och foto. I vissa sekvenser i *Mästerskapet* speglas till exempel hur omgivningen uppfattas genom Nathans ögon.

- Minns du dessa scener? Kommer du ihåg hur filmen använde sig av t.ex. klipp, ljus och ljud för att skapa en känsla av att vi får se världen ur Nathans perspektiv?
- Är det någon särskild scen i filmen som dröjer sig kvar hos dig? Varför gjorde den starkt intryck på dig?
- Är det samma scen för många i klassen eller tycker ni olika?

Tips på fördjupning

Att läsa:

Leslie Felperin, filmskribent och själv pappa till ett barn med autism reflekterar i en artikel i The Guardian, över hur autism skildras på film, med fokus på i första hand Mästerskapet: "Autism in film: X+Y is audacious - but is it cliched or the real deal?" <http://www.theguardian.com/film/filmblog/2015/mar/12/autism-in-film-x-plus-y-stereotypical-or-audacious>

Mer information och grundläggande fakta om autism och vad det innebär finns på Stockholms läns landstings webbplats autismforum.se.

Det finns mycket läsning att fördjupa sig i kring normkritik och intersektionalitet. En bra utgångspunkt är Normkritisk pedagogik: makt, lärande och strategier för förändring (Uppsala universitet, 2010).

I boken Introduktion till filmpedagogik - Vita duken som svarta tavlan (Gleerups, 2014) finns ett inspirerande avsnitt om normkritik kopplat till filmens språk.

Film:

Vägen till Cannes, Regissören Stefan Berg följer två gymnasieungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och deras drömmar om att hålla på med film.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

X+Y Storbritannien 2014

Producent: Laura Hastings-Smith, David M. Thompson

Manus: James Graham

Regi: Morgan Matthews

Foto: Danny Cohen

I rollerna:

Asa Butterfield: Nathan

Rafe Spall: Martin Humphreys

Sally Hawkins: Julie

Eddie Marsan: Richard

Jo Yang: Zhang Mei

Tekniska uppgifter

Längd: 111 minuter

Censur: från 11 år

Svensk premiär: 24 april 2015

Distribution:

NonStop Entertainment

Box 271 34

102 52 Stockholm

info@nonstopentertainment.com

www.nonstopentertainment.com

Redaktion

Text: Daniel Lundqvist

Redaktör: Kaly Halkawt

Svenska Filminstitutet, juni 2015

Kontakt

filmiskolan@sfi.se

www.sfi.se/filmiskolan

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken www.sfi.se/filmdistribution kan ni lära er mer om hur man hittar och bokar film.